

12. 11. 2004

ID: 29178

Půjčka a promlčení

Pokud jde o počátek běhu promlčecí doby, vychází se zásadně z toho, že možnost uplatnit nárok u soudu nastává právě splatností dluhu, avšak v případě, že splatnost dluhu nebyla dohodnuta ani jinak určena, začíná promlčecí doba běžet dnem následujícím poté, kdy vznikl dluh. Vyplývá to z toho, že věřitel může již následujícího dne po vzniku dluhu vyvolat splatnost dluhu, a tedy své právo i vykonat.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Odo 345/2002-101, ze dne 29.7.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce M. J., zastoupeného JUDr. A. Z., advokátkou, proti žalovanému F. J., zastoupenému JUDr. J. S., advokátem, o zaplacení 150 000 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Karlových Varech pod sp. zn. 15 C 346/99, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 15. ledna 2002, č.j. 12 Co 773/2001-92, tak, že rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 15. ledna 2002, č.j. 12 Co 773/2001-92 se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobce se domáhal, aby mu žalovaný zaplatil částku 100 000 Kč s příslušenstvím. Uváděl, že dne 31. 1. 1996 půjčil žalovanému a J. U. 300 000 Kč tak, že 273 000 Kč složil na účet žalovaného u Č. s., a.s., a 27 000 Kč předal J. U. Bylo dohodnuto, že vypůjčený obnos budou dlužníci splácet ve splátkách podle svých možností, nejméně však 10 000 Kč měsíčně. Zatímco J. U. žalobci svůj díl půjčky splatila v dubnu 1997, žalovaný žalobci ničeho neuhradil.

Poté, kdy jeho žalobu zamítající rozsudek ze dne 22. září 2000 č.j. 15 C 346/99-30 ve znění doplňujícího rozsudku ze dne 10. ledna 2001 č.j. 15 C 346/99-41 Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 19. února 2001 zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení, rozhodl Okresní soud v Karlových Varech rozsudkem ze dne 28. června 2001 č.j. 15 C 346/99-66 tak, že „žalovaný je povinen zaplatit žalobci 140 000 Kč s 12% úrokem z částky 10 000 Kč od 12. 6. 1999 do zaplacení, s 12 % úrokem z částky 10 000 Kč od 12. 7. 1999 do zaplacení, s 12% úrokem z částky 10 000 Kč od 12. 8. 1999 do zaplacení, ve výši 11 % z částky 10 000 Kč od 12. 9. 1999 do zaplacení, ve výši 11 % z částky 10 000 Kč od 12. 10. 1999 do zaplacení, ve výši 10 % z částky 10 000 Kč od 12. 11. 1999 do zaplacení, ve výši 10 % z částky 10 000 Kč od 12. 12. 1999 do zaplacení, ve výši 10 % z částky 10 000 Kč od 12. 1. 2000 do zaplacení, ve výši 10 % z částky 10 000 Kč od 12. 2. 2000 do zaplacení, ve výši 10 % z částky 10 000 Kč od 12. 3. 2000 do zaplacení, ve výši 10 % z částky 10 000 Kč od 12. 4. 2000 do zaplacení, ve výši 10 % z částky 10 000 Kč od 12. 5. 2000 do zaplacení, ve výši 10 % z částky 10 000 Kč od 12. 6. 2000 do zaplacení, ve výši 10 % z částky 10 000 Kč od 12. 7. 2000 do zaplacení a ve výši 10 % z částky 10 000 Kč od 12. 7. 2000 do zaplacení, to vše do 3 dnů od právní moci rozsudku“; žalobu „pro 10 000 Kč s příslušenstvím“ zamítl. Současně rozhodl o nákladech řízení. Vycházel ze zjištění, že dne 31. 1. 1996 byla uzavřena smlouva o půjčce, na základě které žalobce poskytl žalovanému a J. U. 300 000 Kč; částka 273 000 Kč byla převedena na účet ve smlouvě označený, a 27 000 Kč bylo vyplaceno v hotovosti „k rukám dlužníka“. Ve smlouvě o půjčce bylo dohodnuto, že „dlužník bude půjčku splácet podle svých finančních možností, nejméně však částkou 10 000 Kč každý kalendářní měsíc v roce“. J. U. žalobci vrátila částku 150 000 Kč ve splátkách; první splátku zaplatila začátkem roku 1996, a kromě částky 20 000 Kč, kterou zaplatila za oba dlužníky, zbylé splátky hradila výlučně za sebe. Dopisem z 8. 6. 1999 žalobce vyzval žalovaného k vrácení půjčky, žalovaný však žalobci nezaplatil ničeho. Na podkladě takto zjištěného skutkového stavu věci soud prvního stupně posoudil věc podle § 517 zákona č. 63/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ObčZ“), a uzavřel, že žalovaný žalobci dluží částku 140 000 Kč. Závazek dlužníků posoudil jako závazek dílčí se stejnými podíly dlužníků. Právo žalobce na vrácení dluhu od žalovaného neshledal soud prvního stupně promlčeným, když doba splnění dluhu nebyla sjednána, resp. ujednání o splácení dluhu je neurčité, a žalovaný byl vyzván k plnění dluhu dopisem 8. 6. 1999.

Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 15. ledna 2002 č.j. 12 Co 773/2001-92 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že se žaloba požadující, aby žalovanému byla uložena povinnost zaplatit žalobci 140 000 Kč s příslušenstvím, zamítá; v části, již byla žaloba o zaplacení 10 000 Kč s příslušenstvím soudem prvního stupně zamítnuta, odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, a rozhodl o nákladech řízení. Vycházeje ze stejných skutkových zjištění

jako soud prvního stupně, odvolací soud shodně s ním dovodil, že závazek dlužníků ze smlouvy o půjčce uzavřené dne 31. 1. 1996 nebyl závazkem solidárním, neboť solidarita ze smlouvy nevyplývá, a každý z dlužníků dlužil žalobci coby věřiteli obnos 150 000 Kč. Shodně se soudem prvního stupně rovněž odvolací soud uzavřel, že lhůta splatnosti dluhu nebyla mezi účastníky smlouvy ve skutečnosti dohodnuta; účastníci si sice ujednali, že dlužníci, tj. žalovaný a J.U., budou platit půjčku podle svých finančních možností, nejméně pak částkou 10 000 Kč každý kalendářní měsíc v roce, nebyla však dohodnuta doba počátku plnění. Žalobce jako věřitel proto mohl o splnění požádat následující den poté, kdy došlo k uzavření smluvního vztahu sjednaného na dobu neurčitou. Jestliže byla půjčka poskytnuta 31. 1. 1996, mohl žalobce jako věřitel požádat o splnění již den následující poté; za první den, kdy mohl žalobce po žalovaném požadovat plnění půjčky je nutné považovat den 1. 2. 1996 a promlčecí doba upravená v ustanovení § 101 ObčZ uplynula 1. 2. 1999. Protože žalobce podal žalobu až 29. 9. 1999, je jeho právo promlčeno a je nadbytečné zkoumat, zda dlužnice U. plnila zčásti i na dluh žalovaného.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, v němž brojí proti právnímu posouzení otázky promlčení jeho práva na vrácení půjčky od žalovaného. Má zato, že odvolací soud v dané věci nesprávně aplikoval ustanovení § 101 a 102 ObčZ, namísto toho, aby věc posoudil podle § 103 ObčZ a § 563 ObčZ, a dovodil, že promlčecí doba mohla začít běžet až od data, kdy žalobce žalovaného k placení splátek dopisem z 8. 6. 1999 vyzval. Ve smlouvě o půjčce bylo totiž dohodnuto, že dlužník bude dluh plnit ve splátkách, přičemž nebyla ujednána ztráta výhody těchto splátek. Proto nemohla začít běžet promlčecí doba ohledně celého dluhu najednou, jak nesprávně dovodil odvolací soud. Byť nebylo ve smlouvě o půjčce určeno výslovně od kterého měsíce budou splátky dlužníkem poskytovány, očekával žalobce jako věřitel, že dlužník začne splácet již následující měsíc, tedy v únoru 1996 a to se také stalo, když druhý z dlužníků, J. U., žalobci za měsíce únor a březen 1996 splátky uhradila. Pro žalobce bylo nepodstatné, peníze kterého z dlužníků budou ke splácení dluhu použity, bylo pro něho důležité, aby každý měsíc splátku dostával a protože J. U. až do července 1999 splátky - byť v nižší, než smluvně sjednané - hradila, neměl důvod žalovaného o zaplacení dluhu žádat. Závěrem dovolatel připomíná odchylnost právních názorů vyslovených odvolacím soudem v dané věci a žádá, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů - dále opět jen „o.s.ř.“), po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., k tomu legitimovaným subjektem (žalobcem) řádně zastoupeným advokátem (§ 241 odst. 1 o.s.ř.), a že je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř. přípustné, dospěl k závěru, že je opodstatněné.

Rozsah přezkumné činnosti dovolacího soudu v posuzované věci je subjektivně vymezen v dovolání uplatněnými námitkami vytýkajícími odvolacímu soudu nesprávné právní posouzení věci, resp. zpochybnujícími jeho závěr ohledně splatnosti dluhu a ohledně promlčení práva žalobce na vrácení dluhu vůči žalovanému.

Právním posouzením věci je činnost soudu, při níž aplikuje právní normu na zjištěný skutkový stav, tedy dovozuje ze skutkových zjištění (skutkové podstaty), jaká mají účastníci podle příslušného právního předpisu práva a povinnosti. Při aplikaci práva jde tudíž o to, zda byl použit správný právní předpis a zda byl také správně vyložen.

V posuzovaném případě vytýká dovolatel odvolacímu soudu především, že na zjištěný skutkový stav neaplikoval ustanovení § 563 ObčZ, podle kterého není-li doba splnění dohodnuta, stanovena právním předpisem nebo určena v rozhodnutí, je dlužník povinen splnit dluh prvního dne poté, kdy byl o plnění věřitelem požádán. Tato výtka dovolatele není důvodná. Odvolací soud totiž (shodně jako před ním soud prvního stupně) poté, kdy dospěl k závěru, že smluvní ujednání účastníků týkající se splatnosti půjčky je tak neurčité, že nelze než dovodit, že lhůta splatnosti nebyla účastníky dohodnuta, posoudil dobu splnění právě podle ustanovení § 563 ObčZ. Uzavřel, že žalobce jako věřitel vyvolal splatnost dluhu tím, že žalovaného k splnění dluhu dopisem z 8. 6. 1999 vyzval.

Rozdíl mezi právním posouzením věci soudem prvního stupně a soudem odvolacím mající fatální dopad na výsledek řízení nespočívá v tom, že jeden z nich (a dovolatel to přisuzuje právě odvolacímu soudu) neposuzoval věc podle ustanovení § 563 ObčZ. Rozdílným v jejich posouzení je to, že zatímco soud prvního stupně odvíjí počátek běhu promlčecí doby právě od splatnosti dluhu, tedy od data, kdy žalobce jako věřitel žalovaného jako dlužníka vyzval k plnění a vyvolal tím splatnost dluhu, odvolací soud uzavřel, že promlčecí doba začala v posuzovaném případě běžet již dnem následujícím poté, kdy dluh vznikl. Tento závěr odvolacího soudu je správný. Pokud jde o počátek běhu promlčecí doby, vychází se sice zásadně z toho, že možnost uplatnit nárok u soudu nastává právě splatností dluhu, avšak v případě, že splatnost dluhu nebyla dohodnuta ani jinak určena, začíná promlčecí doba běžet dnem následujícím poté, kdy vznikl dluh (R 28/1984). Vyplývá to z toho, že věřitel může již následujícího dne po vzniku dluhu vyvolat splatnost dluhu, a tedy své právo i vykonat. V tomto směru tedy odvolací soud (na rozdíl od soudu prvního stupně) nepochybil. Jeho pochybení - a v tom lze přiznat důvodnost námitkám dovolatele - spočívá v tom, že

při úvaze o promlčení práva žalobce požadovat vrácení dluhu pominul skutečnost, že účastníky bylo ve smlouvě o půjčce dohodnuto plnění ve splátkách, jejichž výše odvisela od finančních možností dlužníka, byla však limitována minimální výší 10 000 Kč měsíčně; závazek tak měl zanikat postupně tak, jak měly být splátky plněny. Protože ze smlouvy o půjčce nevyplývá, že by se smluvní strany dohodly, že věřitel může žádat o zaplacení celé pohledávky pro nesplnění některé splátky (tedy že by byla sjednána ztráta výhody splátek), je namíste posoudit zánik závazku v důsledku promlčení u každé ze splátek jednotlivě. Bylo-li totiž mezi věřitelem a dlužníkem dohodnuto splnění dluhu ve splátkách, může věřitel na dlužníkovi požadovat vždy pouze splnění příslušné splátky, jakmile se tato splátka stane splatnou; pro každou splátku běží tříletá promlčecí doba podle § 101 ObčZ samostatně (srov. § 103 ObčZ). Zatímco v posuzovaném případě mohl žalobce jako věřitel o prvou splátku žalovaného jako dlužníka požádat již v den následující po uzavření smlouvy o půjčce (tedy v únoru 1997, neboť smlouva o půjčce byla uzavřena 31. 1. 1996), o splnění poslední splátky mohl požádat - s přihlédnutím k minimální sjednané výši měsíční splátky - až v dubnu 1998.

Argumentace dovolatele zdůrazňující skutečnost, že druhá dlužnice J.U. sama od února 1998 dluh splácela, stejně jako jeho námitky, že jej nezajímalo, či peníze jsou na umořování dluhu použity, jsou pro posouzení důvodnosti dovolání bezcenné. Jak konstatovaly již soudy obou stupňů, ve smlouvě o půjčce nebylo dohodnuto, že dlužníci (žalovaný a J. U.) mají žalobci jako věřiteli splnit dluh společně a nerozdílně a nebyly ani dohodnuty podíly obou dlužníků na dluhu. Bylo proto namíste posoudit společný závazek, kdy na dlužnické straně vystupovaly dva subjekty, jako dílčí, jehož vnitřní poměr je upraven ustanovením § 511 odst. 2 ObčZ.

S odkazem na shora uvedené důvody lze uzavřít, že právní posouzení věci odvolacím soudem je nesprávné a je naplněn dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. Nejvyšší soud proto podle § 243b odst. 1 a § 243b odst. 2 o.s.ř. rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)